

Voorwoord

Er zijn kinderen die na de scheiding van hun ouders met één van hen geen contact meer willen. Daar kunnen vele redenen voor zijn. Een ervan is het Parental Alienation Syndrome, het PAS of het ouderverstotingssyndroom. Voor het gemak gebruiken we het letterwoord 'PAS', dat ook in de Nederlandse literatuur en het dagelijks taalgebruik is ingeburgerd.

De Amerikaanse kinderpsychiater Richard Gardner gebruikte de term PAS voor het eerst in 1985. In 1992 beschrijft hij het PAS in detail en kent hij een aantal specifieke kenmerken toe aan het kind met het PAS. Ook al wordt het PAS in de kinderpsychiatrie niet officieel erkend, toch zijn heel wat hulpverleners én juristen van mening dat het wel degelijk bestaat. Ook bij niet-professionelen, niet in het minst bij mensen die in een vechtscheiding verwickeld zijn, geraakt het verschijnsel meer en meer bekend.

Sommigen willen het begrip PAS 'verstoten' en vervangen door het begrip 'oudervervreemding'. Beide begrippen zijn volgens mij goed van elkaar te onderscheiden en met elkaar te verzoenen. Toch zal ook nu niet iedereen het daarmee eens zijn ...

De controverse rond het begrip PAS wijst er al op hoe complex het verschijnsel is.

Ik zal in dit boek het begrip PAS hanteren zoals het door Gardner is bedoeld. Toch zal ik de kritiek op Gardner eveneens onder de loep nemen. Ook al maak ik in het eerste deel hier en daar persoonlijke beschouwingen, toch is dit deel grotendeels gebaseerd op literatuurgegevens.

De verantwoordelijkheid voor het PAS wordt voornamelijk gelegd bij de ouder bij wie het kind verblijft, in de literatuur ook wel verblijffouder, zorgouder, inwonende ouder of verstotende ouder genoemd. Het is echter niet altijd gemakkelijk om het PAS vast te stellen, om te weten te komen wat er in een gezin-in-echtscheiding precies gebeurt, wat er zich tussen de verblijffouder en het kind afspeelt. Er rijzen ook vragen over de rol die de

andere ouder, de niet-verblijfouder, de uitwonende ouder of de verstoten ouder, zelf speelt bij het PAS. En zelfs de rol van het kind staat ter discussie.

Vanuit de literatuur geef ik een aantal thema's mee die bij het vaststellen van een PAS bevestigd kunnen worden. Overigens zijn deze thema's relevant om elke echtscheidings situatie te analyseren en in kaart te brengen. Ik stelde ook een checklist samen die behulpzaam kan zijn.

Als het al moeilijk is om uit te zoeken of zich in een gezin-in-echtscheiding een PAS voordoet, het is nog veel moeilijker om het PAS te behandelen. Hoe kan het contact tussen de verstoten ouder en zijn kind hersteld worden?

Sommigen trekken de juridische kaart en zijn zelfs voorstander van sancties. Anderen zijn het daar helemaal niet mee eens.

Maar ook op psychologisch vlak liggen de oplossingen niet voor de hand. Kan er met beide ouders gewerkt worden? Of is het beter met beide ouders apart te werken? Of moet het kind in therapie? En hoe pak je dat dan concreet aan? Sommigen stellen zelfs de vraag of een contactherstel wel wenselijk is. In de hoofdstukken over de psychologische behandeling van het PAS geef ik in hoofdzaak mijn eigen voorstellen mee, al zijn sommige onderdelen ook gebaseerd op de mening van andere auteurs.

Het PAS mag beschouwd worden als een ernstige vorm van vechtscheiding, als een ernstige vorm van loyaliteitsconflict en zelfs als een vorm van kindermishandeling. Bovendien zou het PAS vaak voorkomen – sommigen menen bij 10% van de scheidingen, sommigen bij 10% van de echtscheidingskinderen. Als het PAS zo ernstig is en tegelijkertijd zo vaak voorkomt, moeten hulpverleners zich bezinnen over het PAS.

De basis voor het PAS mag gezocht worden in de kwetsuren die ouders hebben opgelopen in hun kinderjaren, in hun huwelijksjaren en tijdens de scheiding zelf. De ouders spelen een cruciale rol in het PAS. Daarom kan je je afvragen of het begrip 'Parental Alienation Syndrome' of 'PAS' of 'ouderverstotingssyndroom' niet vervangen moet worden door het begrip 'ex-partner Alienation Syndrome' of 'E-PAS' of 'Ex-Partnerverstotingssyndroom'.

Noodzakelijk lijkt het mij ook om zich te bezinnen over de voorwaarden om een vechtscheiding te voorkomen, om tot een 'schone scheiding' te komen, en daarmee ook een PAS te voorkomen.

Ik probeer in dit boek het PAS door te lichten. Er blijven nog vele vragen. Daarom mag het niet verwonderen dat de titel van elk hoofdstuk in

vraagvorm staat. Ik hoop niettemin dat het boek een steentje bijdraagt tot inzicht in het PAS en inspireert om scheidende gezinnen met een PAS te helpen.

Dank aan Wim Beets, Katrien Beuls, An Fransen, Linda Graindourze, Hanne Jacobs en Kirsten Wasiak voor hun inhoudelijke suggesties en tekstverbeteringen. De eindverantwoordelijkheid voor de tekst blijft vanzelfsprekend bij mijzelf liggen.

Ludo Driesen